

Desať dôvodov, prečo je „hospodárska kríza“ v roku 2020 neodvratiteľná

- CZ24 News | 2. května 2020

SVĚT: Zlé a riskantné trendy na peňažných trhoch sa vyskytovali už dávno pred Covid-19, čo veľmi pravdepodobne prispeje k hospodárskej kríze v tvare „L“.

Po finančnej kríze v rokoch 2007 – 2009 sa nerovnováhy a riziká, ktoré prechádzajú globálnou ekonomikou, prehlbovali politickými chybami naprieč celým svetom, píše theguardian.com. Vlády namiesto toho, aby sa zaoberali štrukturálnymi problémami, ktoré odhalil finančný kolaps a následná recesia, väčšinou tlačili tieto problémy pred sebou a vytvorili veľké riziká poklesu, ktoré teraz spôsobili nevyhnutnosť ďalšej krízy a s ňou stúpajú riziká ešte viac.

Aj keď väčšia recesia vedie tento rok k nevýraznému zotaveniu globálnej ekonomiky v tvare písmena „U“, „väčšia depresia“ však prichádza v tvare písmena „L“ a nasledovať bude neskôr v tejto dekáde kvôli 10 zlovestným a riskantným trendom.

Prvý trend sa týka deficitov a ich sprievodných rizík: dlhov a neplnenia si záväzkov. Reakcia politiky na krízu Covid-19 znamená obrovské zvýšenie fiškálnych deficitov – rádovo 10% HDP alebo viac – v čase, keď úroveň verejného dlhu v mnohých krajinách už bola vysoká, ak nie neudržateľná.

Horšie je, že strata príjmu mnohých domácností a firiem znamená, že úroveň dlhu v súkromnom sektore sa stane neudržateľnou a potenciálne povedie k hromadným zlyhaniam a bankrotom. Spolu so stúpajúcou úrovňou verejného dlhu toto všetko prináša anemickejšie zotavenie ako to, ktoré nasledovalo po Veľkej recesii pred desiatimi rokmi.

Druhým faktorom je demografická časová bomba vo vyspelých ekonomikách. Kríza Covid-19 ukazuje, že na zdravotnícke systémy sa musí vyčleniť omnoho viac verejných výdavkov a že univerzálna zdravotná starostlivosť a ďalšie relevantné verejné investície sú nevyhnutnosťou, nie luxusom. Keďže však väčšina rozvinutých krajín má starnúce spoločnosti, financovanie takýchto výdavkov v budúcnosti ešte zvýši dlhy súčasných systémov zdravotnej starostlivosti a sociálneho zabezpečenia.

Tretou otázkou je rastúce riziko deflácie. Kríza okrem toho, že spôsobuje hlbokú recesiю, spôsobuje aj masívny pokles: tovaru (nevyužitie stroje a kapacity) a trhov práce (masová nezamestnanosť) a prichádza aj ku kolapsu cien komodít, ako sú ropa a priemyselné kovy. Z toho vyplýva pravdepodobnosť deflácie dlhu, čím sa zvyšuje riziko platobnej neschopnosti.

Štvrtým (súvisiacim) faktorom bude znehodnotenie meny. Keď sa centrálné banky budú snažiť bojovať proti deflácií a odvrátiť riziko prudkých úrokových mier (vyplývajúce z masívneho zvyšovania dlhu), menová politika sa stane ešte nekonvenčnejšou a ďalekosiahlejšou. V krátkodobom horizonte budú vlády musieť spustiť monetizované fiškálne deficity, aby sa vyhlí depresii a deflácií. V priebehu času však trvalé negatívne otrasy dodávok v dôsledku urýchlenej de-globalizácie a obnoveného protekcionizmu spôsobia stagfláciu.

Piatym problémom je širšie digitálne narušenie hospodárstva. Milióny ľudí stratia zamestnanie alebo budú menej pracovať a zarábať, čo spôsobí rozdiely v príjmoch a bohatstve v hospodárstva 21. storočia, ktoré sa budú naďalej rozširovať. Na ochranu pred budúcimi otrasmi v dodávateľskom reťazci spoločnosti vo vyspelých ekonomikách presunú výrobu z lacných regiónov do drahších

domácich trhov. Namiesto toho, aby pomáhali pracovníkom doma, tento trend urýchli tempo automatizácie, bude tlačiť na znižovanie miezd a bude ďalej podporovať populizmus, nacionalizmus a xenofóbiu.

Toto poukazuje na **šiesty** hlavný faktor: deglobalizáciu. Pandémia urýchľuje trendy smerom k balkanizácii a fragmentácii, ktoré už prebiehajú. USA a Čína sa odpoja a väčšina krajín bude reagovať prijatím ešte viac protekcionistických politík na ochranu domácich firiem a pracovníkov pred globálnymi narušeniami. Postpandemický svet sa bude vyznačovať prísnejšími obmedzeniami pohybu tovaru, služieb, kapitálu, práce, technológií, údajov a informácií. Deje sa to už vo farmaceutickom priemysle, zdravotníckych zariadeniach a potravinárskom priemysle, kde vlády v reakcii na krízu zavádzajú vývozné obmedzenia a iné ochranné opatrenia. Vôľa proti demokracii tento trend posilní.

Siedmy faktor prinášajú populistickí vodcovia, ktorí často ťažia z hospodárskej slabosti, masovej nezamestnanosti a rastúcej nerovnosti. V podmienkach zvýšenej hospodárskej neistoty bude existovať silný impulz obetovať cudzincov. Pracujúci s modrými goliermi a široké skupiny strednej triedy budú náchylnejší k populistickej rétorike, najmä k návrhom na obmedzenie migrácie a obchodu, píše theguardian.com.

Poukazuje to na **ôsmy** faktor: geostrategický mŕtvy bod medzi USA a Čínou. Administratíva Donalda Trumpa vynaloží všetko úsilie na to, aby obviňovala Čínu z pandémie a režim čínskeho prezidenta Si Ťin-pchinga zosilní vyhlásenia o tom, že USA sa snažia zabrániť mierovému vzostupu Číny. Čínsko-americké oddelenie obchodu, technológií, investícií, údajov a peňažných opatrení sa zosilní.

Deviaty faktor je, že toto diplomatické rozdelenie pripraví pôdu pre novú studenú vojnu medzi USA a jeho súpermi – nielen Čínou, ale aj Ruskom, Iránom a Severnou Kóreou. S blížiacimi sa prezidentskými voľbami v USA existuje dôvod, prečo možno očakávať vzostup tajnej kybernetickej vojny, ktorá môže viesť dokonca ku konvenčným vojenským zrážkam. A keďže technológia je kľúčovou zbraňou v boji o kontrolu priemyslu ako aj v boji proti pandémie, v budúcnosti súkromný technologický sektor USA sa bude čoraz viac integrovať do národného bezpečnostno-priemyselného komplexu.

Posledným **desiatym** rizikom, ktoré nemožno ignorovať, je narušenie životného prostredia, ktoré, ako ukázala kríza Covid-19, môže spôsobiť oveľa viac hospodárskej krízy ako finančná kríza. Opakujúce sa epidémie (HIV od 80. rokov, Sars v roku 2003, H1N1 v roku 2009, Mers v roku 2011, Ebola v rokoch 2014 – 2016) sú, podobne ako zmena podnebia, v podstate človekom spôsobené katastrofy, ktoré sa rodia vďaka zlým zdravotným a hygienickým normám, zneužívaniu prírodných systémov, a rastúcou prepojenosťou globalizovaného sveta. Pandémia a klimatické zmeny sa v nasledujúcich rokoch stanú častejšími, závažnejšími a nákladnejšími.

Týchto 10 rizík, ktoré sme mohli už pred začiatkom obdobia Covid-19 vidieť, prinesie tzv. „dokonalú búrku“, ktorá zmení celú globálnu ekonomiku na desaťročie beznádeje. Do 30. rokov 21. storočia môžu byť technológie a kompetentnejšie politické vedenie schopné znížiť, vyriešiť alebo minimalizovať mnohé z týchto problémov, čo vedie k inkluzívnejšiemu, kooperatívnejšiemu a stabilnejšiemu medzinárodnému poriadku. Každý šťastný koniec však predpokladá, že nájdeme spôsob, ako prežiť blížiacu sa väčšiu depresiu.

Mário Martinka